

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru z pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejmejo do srede popoldne.

Štev. 11.

V Mariboru, dne 15. marca 1900.

Tečaj XXXIV.

Slovenske želje in pritožbe.

Govor dr. Lav. Gregoreca v drž. zboru 2. marca 1900. (Konec.)

Če kje, je ravno na Koroškem in Štajerskem treba braniti slovensko manjšino proti nasilstvu nemških većin. Vlada je obljubila, da bode svoj čas predložila nasvete glede jezikovnega vprašanja. Ali v dež. zboru praškem ali brnskem ali v tej visoki zbornici, o tem se ni izrazila. Upam, da bode vlada te načrte predložila državnemu zboru. Toda kakor hitro to stori, bodo Poljaki, Čehi in morebiti tudi Hrvati naenkrat začeli dvomiti, ali ima državni zbor pravico določevati jezikovne zakone za posamezne dežele. Zato je veliko vprašanje, ali bi bil v tej zbornici splošen jezikovni zakon tudi sprejet ali ne. Nasprotno pa bi se gotovo vsprejel zakon v varstvo narodnih manjšin, posebno še, če bi se določil za posamezne dežele. V ta namen je »Slovanska krščansko-narodna zveza« dne 16. grudna m. l. predložila dotičen načrt zakona. Ta načrt je tiskan in tako splošen, da se more prikriti za vsako deželo. Ako ta predlog pride v obravnavo, bomo Slovenci pazljivi učenci Nemcev na Češkem in Moravskem. Kar Nemci na Češkem in Moravskem zahtevajo za se, to je menda pravično in potrebno tudi za nas na Koroškem in Štajerskem. (Tako je!) Zahtevali bomo:

1. V slovenskih krajih na Koroškem in Štajerskem mora slovenski jezik v šoli, uradu in javnem življenju biti popolnoma ravnopraven z nemškim.

2. Pri deželnih vladah v Celovcu in Gradcu se morata ustanoviti slovenska oddelka, ali pa v Mariboru poseben oddelak cesarskega namestništva za Spodnji Štajar.

3. Na mesto kmetijske družbe zahtevamo deželni kulturni svet z nemškim in slovenskim oddelkom.

4. Za slovenske sodne okraje na Koroškem in Štajerskem zahtevamo nadsodišče v Ljubljani.

5. Za Slovence na Koroškem in Štajerskem zahtevamo slovenske ljudske šole. V ta namen naj se razredi deželni šolski svet v dva oddelka s posameznimi deželnimi in okrajnimi šolskimi nadzorniki.

6. Dalje želimo zakonitih določeb za šole manjšin.

7. Slovensko vseučilišče v Ljubljani, premembo deželnega reda in deželnega volilnega reda ter ustanovitev narodnih skupin s pravico ugovaranja, da se s tem zabrani lahkomišljeno zakonodajstvo v škodo narodnih manjšin. (Posl. Resel: Da se ne vpelje splošna, neposredna in tajna volilna pravica!) Malo potrpite, gospod tovariši!

To so, gospoda moja, naše narodno-polit. zahteve, ki bomo jih mi Štajarci in Korošci stavili po vzgledu čeških Nemcev, ako se bo kdaj v tej zbornici obravnavalo o zakonu v varstvo narodnih manjšin.

Dovolite se mi sedaj eno vprašanje: Kaj pa se naj zgodi, ako zbornica ne sklene jezikovnega zakona za vso državo? Ponesrečil se je potem zadnji poskus. Razmere se ne bodo zboljšale, ako vlada razpusti državni

zbor in razpiše nove volitve na podlagi sedanjega volilnega reda, ker pridejo v zbornico še radikalnejši življi.

Bilo bi najbolje, da se ustava vsaj nekoliko predrugači, kakor je to že pred 25 leti nasvetoval priznani nemškoliberalni vodja, dr. Rechbauer. V gosposko zbornico naj se odposljejo tudi odposlanci dež. zborov. Za poslansko zbornico pa naj se vpelje splošna, neposredna in tajna volilna pravica. (Dobro!) Tako bi bilo morda najbolje, kakor kaže vzgled v Nemčiji.

Mislím, da bi taka poslanska zbornica preje rešila jezikovno vprašanje na podlagi enakopravnosti in se potem lotila važnih in nujnih gospodarskih ter socijalno političnih vprašanj.

Tako bi se Avstrija pomladila in prerodila in bi mogla klicati svojim sovražnikom: Austria erit in orbe ultima! (Živahna pohvala.)

Politični ogled.

Vojaško vlado nameravajo upeljati v Avstriji, tako se je govorilo, ko so Mladočehi v držav. zboru pretili, da bodo preprečili z obstrukcijo tudi zakon o nabiranju vojaških novincih. Sedaj ko so Mladočehi ta predlog izločili iz obstrukcije, so glasovi utihnili. Vendar je ta nakana osupnila vse avstrijske Slovence. Ko so Nemci obstruirali na divji način, se niso slišale take pretnje, ampak ugodilo se je nazadnje celo njihovim željam. Sedaj pa ko so Slovani-Čehi začeli ob-

Listek.

Ob šestdesetletnici profesorja dr. Kreka.

Napisal prof. Fr. Ilešič.

Dne 8. sušca je obhajal v Gradcu svojo šestdesetletnico vseučilišni profesor dr. Krek; ob tej priliki so mu podarili hvaležni slušatelji album s fotografijami in podpisi vseh onih, ki so kdaj slušali njegovo učeno in rodoljubno besedo; in teh ni malo; kajti većina slovenskih profesorjev, ki poučujejo dandanašnji po gimnazijah in drugih srednjih šolah, se šteje med njegove učence.

Kdor doseže tako visoko mesto, kakor je stolica vseučilišnega profesorja, ta pogosto zabi preproste bajte, v kateri se je rodil, zabi bede, ki teži rojake v ozkih razmerah vsakdanjega življenja, ter goji le visoko učenost.

Prof. Krek je ostal zvest svojemu rojstvu, vnet Slovenec in Slovan, ki je vselej z besedo in dejanjem podpiral težnje svojega naroda.

Ideal slovanski sta mu sv. Ciril in Metod, slovanska apostola, ki sta družila vero z narodnostjo ter nam tako položila podlago prave

zveličavne omike; samo nam Slovencem? o ne, njih trud je obrodil obilne sadove vsem Slovanom.

Z živim prepričanjem je profesor Krek svojim slušateljem razlagal, kako sta sv. Ciril in Metod delovala po tako zvaní Panoniji, to je po deželi, ki se razprostira od Maribora in Ptujja dalje na izhod čez Slovenske gorice in Ogrsko do Donave; z vso vnemo je dokazoval, da sta sveta brata govorila baš jezik, ki se pred tisoč leti govoril po vinorodnih ljutomerskih gorica in po Ogrskem — o krasna moja ljutomerska in radgonska domovina, ali ne boš čuvala svojega jezika, ki so ga posvetili prvi žarki našega krščanstva?

Istih mi dragih Slovenskih goríc prava dušna hrana si ti, vrli »Slovenski Gospodar«; kakor govori profesor Krek že nad trideset let le z vnetim navdušenjem o »Slovenskih gorica«, ki še zdaj slišijo jezik sv. Cirila in Metoda, tako kličeš, budiš in vabiš tudi ti moje rojake k zastavi zdravega slovenstva in slovanstva še več nego trideset let; zato se mi zdi spodobno, da se spominjaš Krekove slave; pokloni mu v dar te malenkosti, ki sem jih nabral v prostih urah na vrtu njemu in tebi in meni mile domovine panonske!

Če ljudstvo ne razume, kake daljše, zlasti tuje besede, jo malo izpremeni, da postane podobna drugim znanim besedam in

si jo tako po svoje raztolmači; temu se pravi ljudska etimologija.

«O ti preljudi sv. Lenart! zakaj si mu pa zopet hruške prinesel!» tako pravijo o tistem, ki se ga je lotila — lenoba; ne vem sicer, zakaj da so hruške znak lenobe, a da Lenart pošilja lenobo, to se mi vidi jasno, kdo je len, če ne Len-art! sicer se dandanašnji ne pravi več »len,« ampak »manj,« toda kdo priča, da te besede tudi nekaj ni bilo?

Komur Lenart vedno hruške nosi, ta zanje ob Nikolovem t. j. nikoli; da je »nikoli« postal praznik, zato se ima menda zahvaliti sv. Nikolaju, ki pa se zdaj le zove »Mikloš«.

Lenart in Nikol' ne šivata čevljev, zato bo njih varovanec kmalu vsaj na eno nogo bos in bo moral iti k Negovi; tam naj premišljuje, v kaki zvezi je ena noga z Negovo; Bog ve, če mu bližnji sv. Benedikt (lat. blagoslovljenec) da kaj svojega blagoslova, češ, zakaj pa si mi pokvaril ime v Bedenik? beden nima z menoj nič opraviti.

V Hujčje ne bomo hodili, ker je že onkraj Drave, sicer pa poznajo tam le Hoče, če je tudi hočja dovolj blizu; Kanglica nam je bliže; iz Kamnice se je naredila Kamlica, kakor iz Jamne Jamla, iz Kamlice